

Goriške vesti.

—g— **Zaključek gospodinske šole.** Pretekli petek je bil zaključen italijanski oddelki gospodinske šole, ki se je vršila na deželni kmetijski šoli v Gorici.

—g— **Občni zbor Goriškega kmetijskega društva,** ki je bil prvotno določen na 6. t. m., se je preložil na nedoločen čas.

—š— **Slovenski odsek Deželnega pomožnega društva Rdečega križa v Gorici** je sestavljen tako: Bežek Viktor, c. kr. ravnatelj slovenskega moškega učiteljskega, Fon Josip, državni in deželni poslanec, Ipavec Andrej, c. kr. profesor, dr. Kobal Ignacij, katehet in stolni vikar, Kopač Jernej, tvorničar, dr. Novak Ivo, odvetnik, dr. Josip Srebrnič, profesor bogoslovja. Slovenski odsek razvija najživahnejšo in uspešno delavnost.

—g— **Ravnateljstvo c. kr. slovenske državne gimnazije v Gorici** je izdalo klic na svoje učence, v katerem pravi: V teh usodopolnih časih kliče sveta dolžnost tudi vas, ljubi učenci, da sveto služite sveti domovini. I. Na kmetih pomanjkuje sedaj delavcev. Vi, ki ste v mestih in trgih doma in nekoliko starejši, prosite svoje starše, oziroma njih namestnike, da naj vas pošiljajo ven na kmete, kjer se poprimite vsakega kmetijskega dela, ki je primerno vašim telesnim močem. II. Podpirajte — in to storite vsi — »Rdeči križ«, ki zbira darove za vojake, v boju za domovino ranjene ali obolele. Ravnateljstvo bo pobiralo te darove vsak dan od 9.—10. ure v pisarni ali pa sprejemalo po pošti ter jih naposled s imenikom darovalcev oddalo tukajšnjemu deželnemu pomožnemu društvu »Rdečega križa«. Pomagajte, dragi moji učenci, iz ljubezni do Boga, iz ljubezni do domovine, iz ljubezni do bližnjaka! — Vlado svetnik dr. J. Bežjak.

—g— **Dne 7. t. m. so pokopali v Gorici** tov. Antona Klanjščka, vpk. nadučitelja. Doživel je starost 65 let. Pred par dnevi ga je zadela kap; umrl je v tukajšnji bolnišnici. Doma je bil iz St. Ferjana. Služboval je na Štajerskem. Bil je vrh mož in zgleden učitelj. Naj počiva v miru!

Splošni vestnik.

Cesar časopisju. Korespondenčni urad poroča: Njegovo Veličanstvo cesar je blagovolil izraziti svoje živo zadoščenje nad postopanjem časopisja Avstrije in Ogrske v sedanji evropski krizi, ki kaže pravilno patriotično razumevanje. Njegovo Veličanstvo je zunanega ministra grofa Berchtolda pooblastilo, da to sporoči splošni javnosti.

Odgoditev in prekinjenje izvršitve kazni na prostosti in možnost oprostitev od kazni. »Wiener Zeitung« priobčuje cesarsko naredbo z dne 7. avgusta o odgoditvi in prekinjenju izvršitve kazni na prostosti in Najvišje cesarsko lastnoročno pismo na justičnega ministra: Glasom Moje odredbe z današnjega dneva je izvršitev kazni na prostosti odložiti ali prekiniti, v kolikor te kazni ne presegajo 6 mesecev in jih imajo odsedeti osebe, ki so glasom razglašene o mobilizaciji obvezani, službovati v skupni vojski, domobranstvu ali črni vojski. Imam namen, da odpustim tem osebam kazni na prostosti ali še neizvršeni ostanek teh kazni, če bodo svoje vojaške dolžnosti zvesto izpolnile.

Razredna loterija. Dunaj, 1. avgusta. Glede na vprašanja občinstva se izjavlja, da vojni dogodki igralnega načrta razredne loterije nič ne izpremeni. Zrebanje IV. in V. razreda se izvede ob določenem terminu, dobinki se izplačajo ob določenih rokih.

Koliko podpore dobijo družine vpo-klicanih vojakov? Žena dobi na dan 1 K 20 v, otroci pod 8. letom po 60 v. Ako je vpo-klicani imel starše in jih podpiral, dobe tudi po 1 K 20 v dnevno. Vsi otroci, stari nad 8 let, dobe po 1 K 20 v dnevno. Podpore se plačujejo vnaprej vsakega 1. in 16. v mesecu.

Pazite najstrožje na vse tuje osebe, ki pridejo v občino, zlasti pa na one, ki se sumljivo klatijo okoli javnih poslopj, brzojavov, železnic in drugih v vojaškem oziru važnih naprav. Vsako tako osebo naj se ustavi in od nje zahteva, da se legitimira. Pri najmanjšem sumu, da more biti dotičnik nevaren javni in zasebni lastnini ter vojaškemu interesom, naj se ga takoj prime in odvede na najbližjo orožniško postajo, slučajno ga je internirati na varnem kraju toliko časa, dokler ne pridejo orožniki. Kot načelo naj velja, da se nobenega tujca v občini ne sme pustiti toliko časa brez nadzorstva, dokler se ni izkazal, kdo je in od kod, da je nesumljiv. Nikogar naj ne premoti boljša obleka ali pa ljubeznivi laskajoči se nastop. Patriotična dolžnost vsakega je, po svojih močeh pripomoči, da se domovina zavaruje in brani. Zaradi tega naj občinstvo samo pazi na vse, kar se v občini in po raznih krajih

izrednega godi. Po naši domovini se klati nekaj sumljivih, prav nevarnih elementov, ki imajo sovražnikov nalog, vzemirjati prebivalstvo in škodovati javnim napravam, zlasti železnici in pa zbirajoči se armadi. Take zločince se bo naredilo neškodljive, ako vsak občan stori svojo dolžnost in s skrajno pazljivostjo pripomore do tega, da se jih pravočasno prime. Končno še omenjamo, da ni izključeno, da se bo v bodočih dneh tuintam videl kak zrakoplov. Vsakdo, ki tako zračno plovilo opazi, naj takoj naznani glavarstvu ali pa najbližji orožniški postaji. Ko bi se zračno plovilo spustilo na tla, naj se dotične osebe takoj prime in pa reči, ki bi jih imeli s seboj, toliko časa zadrži, dokler ne pride na lice mesta orožništvo ali pa vojaštvo. — V interesu splošne koristi je, da tovariši in tovarišice naše ljudstvo takoj o tem pouče!

Razglas. Kdor naznani ali izsledil poškodovalec brzojavnih, oziroma telefon-skih prog, dobi po izvršeni obsodbi storilca nagrado 400 kron. C. kr. pošto in brzojavno ravnateljstvo.

Izjemne določbe v pravnih zadevah. »Wiener Zeitung« razglasa cesarsko naredbo glede izjemnih določil pri postopanju v meščanskih pravnih zadevah, tičočih se vojaških oseb in njim enakih. Odredba ima namen varovati vpoklicane proti eksekuciji, zaradi katere se jim odvzame posest premakljivih stvari ali uživanje plače.

Državni zakonik od 3. avgusta t. l. prinaša cesarsko naredbo, s katero se prepoveduje priobčevanje vesti v listih o oboroženi moči Nemčije.

Socialistični poslanec — prostovoljec v armadi. Korespondenčni urad poroča: Kako globoko je prodrlo med socialnimi demokrati spoznanje o potrebi državne obrambe, priča dejstvo, da se je glasom poročila dunajske »Reichsposte« javil prostovoljno za vojaško službovanje tudi socialistični moravski deželnozbornski in bivši državnozbornski poslanec Niessner.

Vplačevanje davka za časa vojne. V nekaterih krogih prebivalstva je razširjeno napačno mnenje, da se davki med vojno ne bodo pobirali. Finančna ravnateljstva razglasa, da ni nobene izpremembe glede zapadlosti in dolžnosti vplačevanja ter da je s cesarsko naredbo od 1. avgusta t. l. izdani matorij odložitve izpolnitve plačil. Plačati se morajo pridobinski dohodninski in rentni davki, ki so zapadli dne 1. junija in 1. julija in koncem julija in vsakega poslednjega meseca zapadli zemljiški in lišni davki, da se izogne eksekuciji in da ni treba plačati obresti, seveda po zapadu roka. Ako plačilni nalog za leto 1914. še ni dostavljen, se ima vplačati po izmeri prejšnjega leta. Prebivalstvo mora biti na jasnem, saj je pokazalo svoj patriotizem v tem izrednem slučaju, da država, ki jo čakajo sedaj velike finančne zahteve, ne more pogrešiti svojih rednih davčnih dohodkov. Patriotična dolžnost državljanov je, da kolikor mogoče hitro plača dolžne davke, pristojbine in druge vloge.

Bombardiranje v vojni. Po mednarodnem pravu se smejo za vojne bombardirati samo utrjena mesta, vasi in stavbe. — Preden se začne obstreljevanje, mora poveljnik poizkusiti vse, kar je v njegovih močeh, da obvesti mestno poglavarstvo. Pri obstreljevanju je paziti na to, da se po možnosti prizanaša stavbam, ki so namenjene bogoslužju, umetnosti, znanosti in dobroti, potem bolnišnicam in pa shrambam za ranjence, izvzemši, ako se porablja take stavbe za vojne namene. Dolžnost prebivalcev obleganih mest pa je, da zaznamujejo take stavbe z vidnimi znamenji, katere je treba prej naznaniti onim, ki oblegajo.

Vojni ujetniki. V današnjih vojnah se smatra vojno ujetništvo kot sigurnostni zapor na škodo življenja, zdravja in imetja ujetega sovražnika. Vojskujoča se država sme z ujetniki storiti vse, kar se ji zdi potrebno, da ti ne pobegnejo. Lahko jih uporabi za pristojna dela, vendar pa mora skrbeti za njihovo telesno vzdrževanje na način, ki odgovarja stanju, ki so ga zavzemali ujetniki v svoji vojski. Ujeti častniki morajo dobivati tudi svojo plačo, ki jo mora njihova vlada potem povrniti.

Ogrski slušatelji medicinskih študij za postrežbo ranjenec in bolnikov. »Budimpester Korrespondenz« javlja: Povprečno večje število slušateljev budimpeštanske medicinske fakultete, ki znaša približno 3000 slušateljev, je pod orožjem. Od ostalih se jih je priglasilo do sedaj okoli 450 za prostovoljno postrežbo bolnih in zdravniško pomoč. Med temi so tudi druge narodnosti, posebno Rumuni.

Češko koč pod Grintavcem v Savinjskih planinah so tekom preteklega tedna zatvorili.

Mesto Berlin zgradi občinsko knjižnico, ki bo stala poldrug milijon mark. Zgraditi namerava tudi palačo za svojega župana, ki bo stala 300.000 mark. V knjižnici bosta začasno nameščena tudi zbirka slik in mestni arhiv. Berlin je štel meseca

aprila letošnjega leta 2.061.000 prebivalcev. Prebivalstvo nazaduje, kar provzroča gospodarske razmere in draginja stanovanj. Nasproti temu pa narašča okolica — Veliki Berlin.

Koliko bi veljala evropska vojna? Profesor dr. C. Richet je izračunal, da bi stala evropska vojna vsak dan 250 milijonov. Preživljanje čet bi stalo 50 milijonov, preživljanje konj 4 milijone na dan; plače na dan bi znašale 17 milijonov kron.

Razgled.

— **Zagrebska univerza** je obhajala dne 31. julija 50. leto svojega obstoja.

— **Dekliško šolstvo v Avstriji.** Na vseh avstrijskih gimnazijah je bilo začetkom letošnjega šolskega leta 101.861 dijakov, med temi 5871 dijakinj. Dekliške ličeje je obiskovalo na Nižavavstrijskem 2878, na Kranjskem 342, na Zgornjeavstrijskem 405, na Solnograškem 107, na Štajerskem 211, na Koroškem 145, na Primorskem 1233, na Tirolskem in Predarliskem 311, na Češkem, z nemškim učnim jezikom 840, s češkim učnim jezikom 1409, na Moravskem, z nemškim učnim jezikom 658, s češkim učnim jezikom 301, v Šleziji 219, v Galiciji 939 in v Bukovini 1416 dijakinj. Vseh dijakinj na dekliških licejih je bilo 11.414.

Raznoterosti.

× **Pravila nepriljene družabnosti.** Holandska kraljica Viljemina jako ljubi nepriljeno družabnost, ki pa mora imeti seveda gotove meje. Ko je kraljica nedavno izvedela, da se neka mlada dvorna dama pritožuje, da ne ve, kako naj se nasproti kraljici vede, ker na holandskem dvoru ni nobene gotove etikete kakor na drugih dvorih, je kraljica dotični dvornici poslala malo knjižico s tole vsebino: »Etiketna pravila ruske cesarice Katarine. Sedi, kjer ti je ljubo in če ti je ljubo, ne da bi se dal za to stokrat prositi. Odloži pred vratni klobuk in plašč, obenem pa tudi prevzetost in ponos. Vsak naj bo vesel, ne da bi postal šumen, zakaj ravno na tem se spozna zares izobražen človek, da se v veseli družbi ne izpokaži. Nihče naj ničesar ne ubije ali poškoduje, ker se s tem žali gospodinski čut. Nihče ne sme preveč alj preglasno govoriti, da ne žali sosedovih ušes, nihče pa tudi ne šepetaje, da drugim ni treba preveč napenjati sluha. Prepri naj se vodi brez ognja in strasti, in če je prepri provzročil majhno jezo, naj se ob slovesu popolnoma pozabi. Gostitelj dom bodi nevtralen torišče, kjer ne sme biti zvijač in zahrbtnosti in škodoželjnih prizadevanj.« Pod te vrstice se je kraljica podpisala, češ, ta pravila bi lahko veljala na vsakem dvoru, vsekakor pa velja na njenem.

Alkoholizem.

Zakanodajstvo proti alkoholizmu.

V letu 1912.—1913. je nastopilo zakonodajstvo proti alkoholizmu v mnogih državah. Najradikalnejše so nastopile Združene države v Severni Ameriki. Mnoge države imajo že sedaj prepoved, da se v njih ne sme alkohol niti izdelovati, niti točiti in prodajati. Toda tej prepovedi so se izognile s tem, da so kupovali alkohol drugod, kar je bilo dovoljeno. Sedaj pa se more tudi to prepovedati po zakonu Kenyon-Sheppard-Webbovom iz leta 1913. V Evropi je alkohol popolnoma prepovedan na Islandu. Od 1. januarja 1913 velja zakon, ki določa, da smejo obstoječe gostilnice prodajati alkoholne pijače še do 1. januarja 1915. Od tega časa je prepovedana prodaja alkoholnih pijač, toda le takih, ki imajo čez 2½% alkohola. Na Škotskem je bil lani sprejet zakon, ki daje od 1. 1920 nadalje občanom pravico, da glasujejo o podeljevanju koncesij. Glasovati se mora, če zahteva to najmanj 10% vseh h glasovanju opravičenih občanarjev. Na dan glasovanja morajo biti zaprte vse gostilnice. Ako se naj glasuje o zatvoritvi vseh gostilnic, mora biti navzočih 35% volilcev in za zatvoritev mora biti oddanih 55%. Zakon tudi določa, da lastniki zaprtih gostil-

nic ne dobe nikakršne odškodnine. — Novi zakon v Luksemburgu predpisuje, da se mora za otvoritev nove gostilnice plačati takša 200—3000 frankov. V občinah, kjer pripada ena gostilnica že na 200 ali manj oseb, je takša še enkrat tako visoka. V občinah, kjer pripada ena gostilnica na 150 oseb, se ne sme dati nobene nove koncesije. Gostilnice morajo biti zaprte ob 11. ur ponoči. Osebam, ki še niso stare 17 let, je prepovedano hoditi v gostilnice. — Na Danskem je v veljavi zakon, po katerem se ne da koncesija za vse življenje, temveč le za 5 let. Na vsakih 350 prebivalcev sme pripadati le ena gostilnica. Pri tem pa ne sme biti v nobeni občini število gostilnic večje kot je bilo 1. januarja 1912. Osebam, ki še niso dopolnile 16. leta, se ne smejo prodajati alkoholne pijače. — Na Švedskem je bil sprejet zakon, zaradi katerega so občine in država popolnoma neodvisne od dohodkov iz alkohola in ki daje občanom pravico, da pošiljajo v sanatorije pijance, ki ogrožajo javno varnost, ki ne skrbijo za žene in otroke ali pa ki so v breme rodovini. Razentega pripravljajo zakon, podobno omenjenemu na Škotskem. Italijanski parlament je sprejel zakonsko predlogo, da se ne sme podeliti nove koncesije v občinah, kjer pripada ena prodajalnica, vstevši pivo in vino, povprečno na 500 prebivalcev. Osebe, ki so bile dvakrat kaznovane zaradi pijanosti ali za delikt, izvršen v pijači, izgube za pet let volilno pravico in se črtajo iz seznama porotnikov. Osebam, ki niso dopolnile 16. leta, se ne smejo prodajati alkoholne pijače.

Alkohol in otroci.

Kako jako škoduje uživanje alkohola našim otrokom, posebno pa njihovemu telesnemu zdravju, o tem je govoril priznani štrasburški profesor dr. Schlesinger na saksoskem kongresu za brezalkoholno vzgojo mladine sledeče: Otroški zdravnik in posebno šolski zdravnik zasledi alkoholizem in zastrupljenje pri otrocih na trojen način: kot podedovano degeneracijo pri otrocih pijancev, ki so čestokrat v telesnem, duševnem in нравnem oziru manjvredni; drugič kot pijanost nezgoda, ki je v otroški dobi smrtonosna; tretjič in predvsem kot kroničen, pravi alkoholizem pri opetovanem, več ali manj rednem uživanju manjših in celo najmanjših množin alkoholnih pijač. To se opaža že pri dojenčkih. Od piva, ki ga zauživa doječa mati ali dojilja, gre, čeprav majhen del v materino mleko, kar prav lahko slabo učinkuje na dojenčka. Doječi materi ni treba piti piva, posebno tedaj ne, če ni bila že prej navajena piva. Nadalje je grda navada, namočiti cucelj v vino, da se dojenčka pomiri, ali pa dati nekoliko alkohola v steklenico, da se ga uspava. Nadalje znanstveno ni opravičeno, dajati slabotnim, suhim, slabokrvnim otrokom ali pa onim, ki nimajo teka, piva in vina, na primer tokajskega vina, kot hranilno sredstvo ali pa v ta namen, da bi se okrepčali ali dobili tek. Takim otrokom to škoduje. Popolnoma nepotrebno in škodljivo je, če se otrokom kakršnekoli starosti daje pivo ali vino pri jedi. Posledica tega je, da izgubi otrok tek in da dobi razne bolezni na prebavilih, nadalje da zaostane v razvoju, da ima manjšo odporno moč proti nalezljivosti, da zbolijo na živcih, da se mu zmanjša razumljivost, sploh da se mu zmanjšajo vse duševne zmognosti in da si pokvari značaj. Vsako uživanje se more v tem oziru imenovati zlorabo. Predpogoj za uspeh brezalkoholne vzgoje mladine pa je vzorno življenje staršev.

LISTNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVNOSTVA.

Zaradi aktualnosti dogodkov in dopisov smo morali svoj list izdati tudi še ta teden. Odslej ga bomo izdajali vsakih 14 dni, dokler se ne vrnejo normalne razmere. (Glej naše naznanilo na prvi strani današnje številke!)

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Agitirajte za svoje glasilo!
Pridobivajte mu novih naročnikov!

Pri nakupu različnega oblačilnega blaga se blagovolite obrniti na tvrdko

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10

obstoji od leta 1883.

Vzorci poštne prosti!

Izredno nizke cene!